

A hazai vállalkozások üzleti tevékenységét akadályozó tényezők

Az elemzés az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elmúlt két féléves vállalati konjunktúravizsgálatának eredményei alapján vizsgálja a hazai vállalkozások üzleti tevékenységét akadályozó tényezőket. A 2021 októberi, vagyis az orosz-ukrán háború kitörése előtti adatfelvétel 2 214, a 2022 áprilisi, azaz az orosz-ukrán háború árnyékában zajló adatfelvétel 2 227 hazai cégvezető véleményét gyűjtötte össze. A válaszoló cégek mintája reprezentatívnak tekinthető a GDP-hez való hozzájárulás szempontjából, régió és foglalkoztatotti létszám szerint. A súlyozás következtében az elemzésben számolt megoszlások nem a válaszadó cégek alapmegoszlásait, hanem a gazdasági súlyuk szerinti megoszlásait tükrözik.

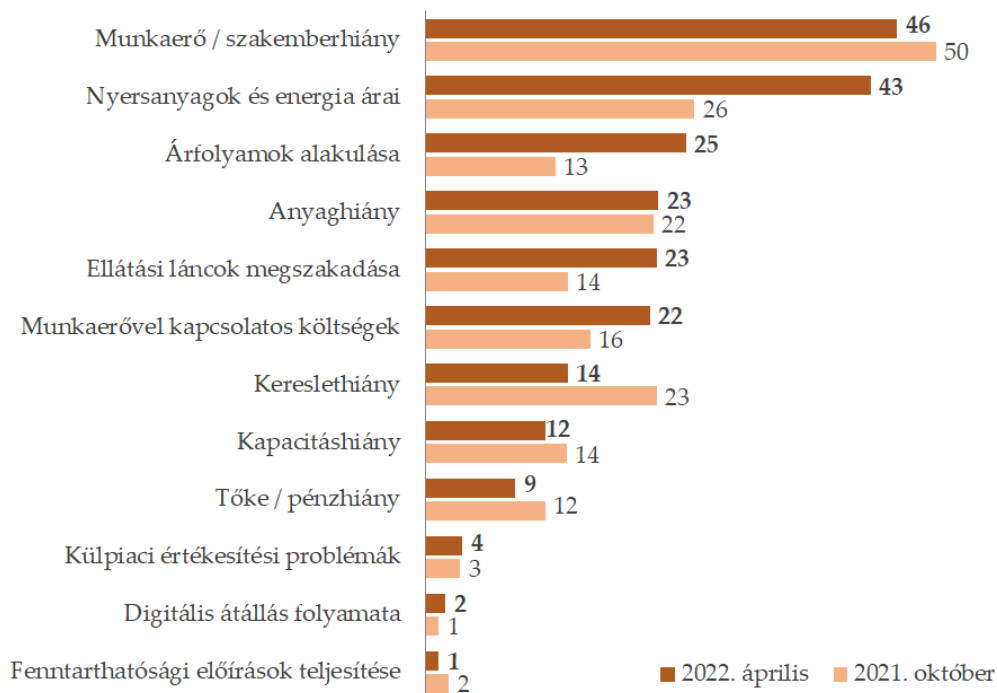
Az előző félévi üzleti tevékenységet akadályozó tényezők

A 2021 októberi adatfelvétel eredményeihez viszonyítva 2022 áprilisában az üzleti tevékenységet akadályozó tényezők közül magas szinten maradt a munkaerőhiányt említők aránya (46%), ugyanakkor jelentősen emelkedett a nyersanyag- és energiaárakat (43%), az árfolyamok alakulását (25%), valamint az ellátási láncok megszakadását (23%) akadályozó tényezőnek tekintő vállalkozások aránya. Az anyagihiány is jelentős probléma maradt (23%), és emelkedett a munkaerővel kapcsolatos költségeket mint akadályozó tényezőt említő válaszadók aránya is (22%), viszont kereslethiányról lényegesen kevesebb cég számolt be (14%).

A következő félévi üzleti tevékenységet akadályozó tényezők

A jövőre vonatkozó várakozásokat tekintve a 2021 októberi adatfelvétel eredményeihez viszonyítva 2022 áprilisában jelentősen nőtt a nyersanyagok és az energia áraitól tartó cégvezetők aránya (54%) és magas szinten maradt a munkaerő- és szakemberhiányt mint jövőbeli akadályozó tényezőt említők aránya (43%). Lényegesen emelkedett az anyagihiánytól (31%), az árfolyamok alakulásától (23%) és az ellátási láncok megszakadásától tartó (21%) cégvezetők aránya is, míg a kereslethiány említése csökkent (17%). A munkaerővel kapcsolatos költségeket hasonló arányban jelölték a megkérdezett vállalkozások (22%).

1. ábra: Hazai vállalkozások előző félévi üzleti tevékenységét akadályozó tényezők (%)

Forrás: GVI 2021–2022

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat. N_{2021.okt.}=2198, N_{2022.ápr.}=2212.

2. ábra: Hazai vállalkozások következő félévi üzleti tevékenységét akadályozó tényezők (%)

Forrás: GVI 2021–2022

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat. N_{2021.okt.}=2154, N_{2022.ápr.}=2150.

A 2022 áprilisában megkérdezett cégek az előző hat hónapos tapasztalataikhoz képest jelentősen magasabb arányban gondolják azt, hogy a következő hat hónapban a nyersanyag- és energiaárak (11 százalékpontos különbség), valamint az anyaghiány (9 százalékpontos különbség) akadályozó tényezővé fog válni.

A 10–49 fős, az 50–249 fős, valamint a 250 fő feletti cégek a nyersanyag- és energiaárakat (56, 56, illetve 63%), valamint a munkaerő- és szakemberhiányt (40, 49, illetve 56%) tekintik az elkövetkező félévi üzleti tevékenységük legnagyobb akadályozó tényezőinek, viszont az 1–9 fős mikrovállalkozások a nyersanyagok és az energia árai (33%) mellett a kereslethiányt (30%).

Valamennyi ágazatban a nyersanyag- és energiaár (40–65%), valamint a munkaerő- és szakemberhiány (41–47%) jelenik meg a két legfontosabb jövőbeli akadályozó tényezőként, hozzáátéve, hogy legnagyobb arányban az ipari és az építőipari vállalatok tartanak ezektől, ettől kisebb arányban a kereskedő cégek, és a legkisebb arányban az egyéb szolgáltatást nyújtó vállalkozások. Ezeket a tényezőket az ipari szektorban az anyaghiány (40%) és az ellátási láncok megszakadása (26%), az építőiparban az anyaghiány (43%) és az árfolyamok alakulása (25%), a kereskedelemben az árfolyamok alakulása (36%), az anyaghiány (32%) és az ellátási láncok megszakadása (28%), az egyéb szolgáltatások területén pedig a munkaerővel kapcsolatos költségek (25%) és a kereslethiány (21%) követik.

A hazai és a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek leginkább a nyersanyag- és energiaáraktól (51, illetve 58%), a munkaerő- és

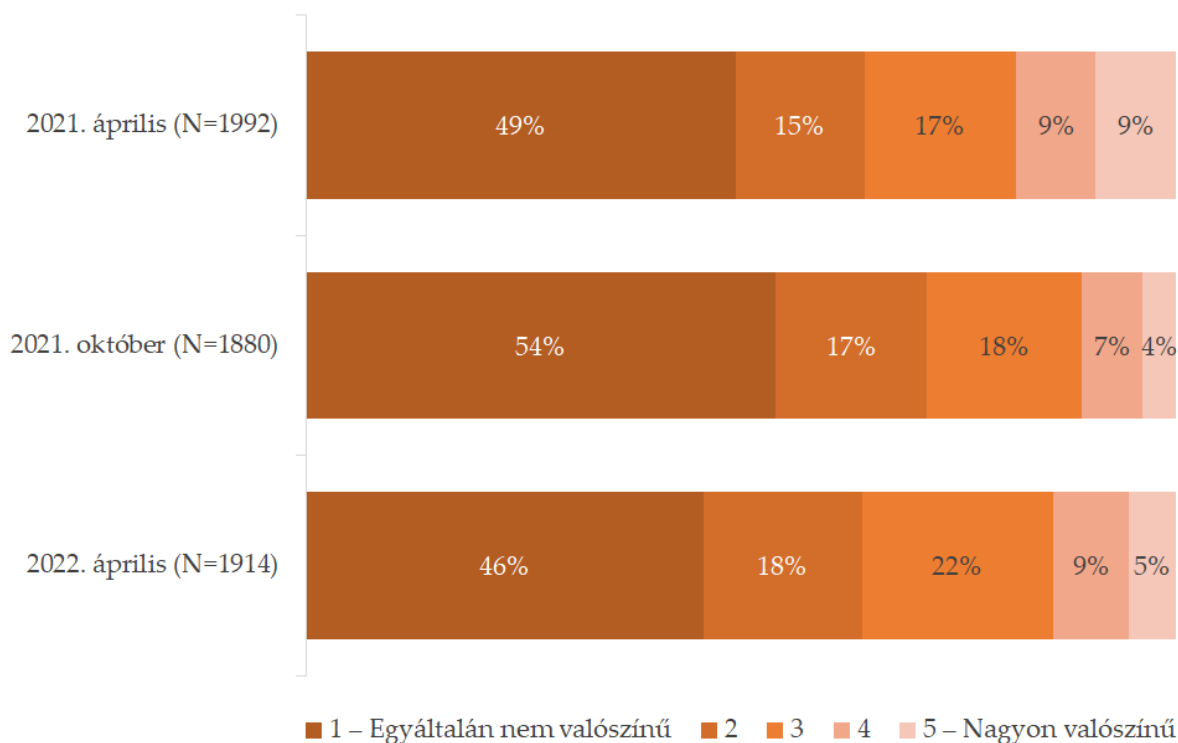
szakemberhiánytól (41, illetve 51%), valamint az anyaghiánytól (29, illetve 39%) tartanak. Az előbbieknél ezen tényezőket a munkaerővel kapcsolatos költségek (24%), utóbbiaknál az ellátási láncok megszakadása (33%) követi.

Mind a nem exportáló, mind az exportáló cégek jövőbeni üzleti tevékenységét érzékenyen érintik a nyersanyag- és energiaárak (45–62%), valamint a munkaerő- és szakemberhiány (40–47%), hozzáátéve, hogy az exportáló vállalatok lényegesen nagyobb aránya tart ezektől az akadályozó tényezőktől. A nem exportáló cégek esetében az anyaghiány (27%), az árfolyamok alakulása (23%), a munkaerővel kapcsolatos költségek (21%) és a kereslethiány (21%), a részben exportáló cégeknél az árfolyamok alakulása (35%), az anyaghiány (28%), a munkaerővel kapcsolatos költségek (25%) és az ellátási láncok megszakadása (24%), a döntően exportáló cégeknél pedig az anyaghiány (44%) és az ellátási láncok megszakadása (28%) kapcsán számítanak inkább további nehézségekre.

Versenyársak tevékenységének felfüggesztésével, piaci kilépésével kapcsolatos percepciók

2021 áprilisáról (49%) 2021 októberére (54%) valamelyest nőtt azon vállalatvezetők aránya, akik egyáltalán nem tartják valószínűnek versenyársaik piaci kilépését az adott felmérést követő fél évben. 2022 áprilisára viszont megfordult a tendencia, és lényegesen csökkent ez az arány (46%). Azok a cégvezetők, akik nem zárták ki, hogy előfordulhat a versenyársak piaci kilépése, átlagosan versenyársaik 18 százalékának kilépését valószínűsítik.

3. ábra: Hazai vállalkozások elkövetkező félévre vonatkozó percepciói az azonos ágazatba tartozó versenytársak tevékenységének felfüggesztésével, piaci kilépésével kapcsolatban

Forrás: GVI 2021–2022

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

A cégek méretének növekedésével csökken azon vállalatvezetők aránya, akik a közeljövőben inkább vagy nagyon valószínűnek tartják versenytársaik piacról való kilépését (10 fő alatti: 18%, 10–49 fő: 17%, 50–249 fő: 13%, 250 fő vagy feletti: 10%).

A szolgáltatások területén működő cégek vezetői nyilatkoztak arról a legnagyobb arányban (18%), hogy inkább vagy nagyon valószínű versenytársaik piacról való kivonulása. Ugyanez az arány az építőiparban 15, az iparban 13, a kereskedelemben pedig 9 százalék.

A nem exportáló cégek tartják a leginkább valószínűnek azt, hogy valamelyik versenytársuk kilép a piacról: csaknem egyötödük (17%) szerint inkább vagy nagyon valószínű ez a forgatókönyv, miközben a döntően exportáló cégek körében 12, a részben exportálók esetében 10 százalék ez az arány.

A tisztán hazai tulajdonú cégek vezetői nagyobb arányban gondolják úgy, hogy inkább vagy nagyon valószínű valamelyik versenytárs piacról való kivonulása (16%), mint a külföldi (rész)tulajdonban lévő vállalatok vezetői (9%).

A minimálbér és a garantált bérminimum emelésére adott vállalati válaszok, bérekkel kapcsolatos várakozások – 2022

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elemzésében a hazai vállalkozások 2022-es minimálbér emelésre adott reakcióit és a bérekkel kapcsolatos jövőbeni várakozásait mutatja be. Az elemzés a GVI 2022. áprilisi konjunktúrafelvételének adatain alapul, melynek keretében 2 227 hazai vállalkozás válaszolt az üzleti helyzetével kapcsolatos kérdésekre.¹

A hazai cégek 61%-a az üzleti stratégia módosításához kapcsolódó lépésekkel kezelte a 2022-es minimálbér- és garantált bérminimum-emelést: több, mint felük áremelést hajtott végre (54%), körülbelül harmaduk tervezett beruházásokat (30%) vagy létszámfelvételt (27%) halasztott el. A vállalkozások körülbelül 21%-a hozott a foglalkoztatás módjához kötődő lépéseket: negyedük (24%) a bérfeszültségek elkerülése érdekében a minimum felett kereső munkatársak bérét is emeli, kisebb részük pedig részmunkaidős foglalkoztatást vezetett be (15%) vagy munkakört módosított (11%) az érintett munkavállalók esetében. Elbocsátásokat mindössze a cégek 6%-a hajtott végre a béremelésekhez

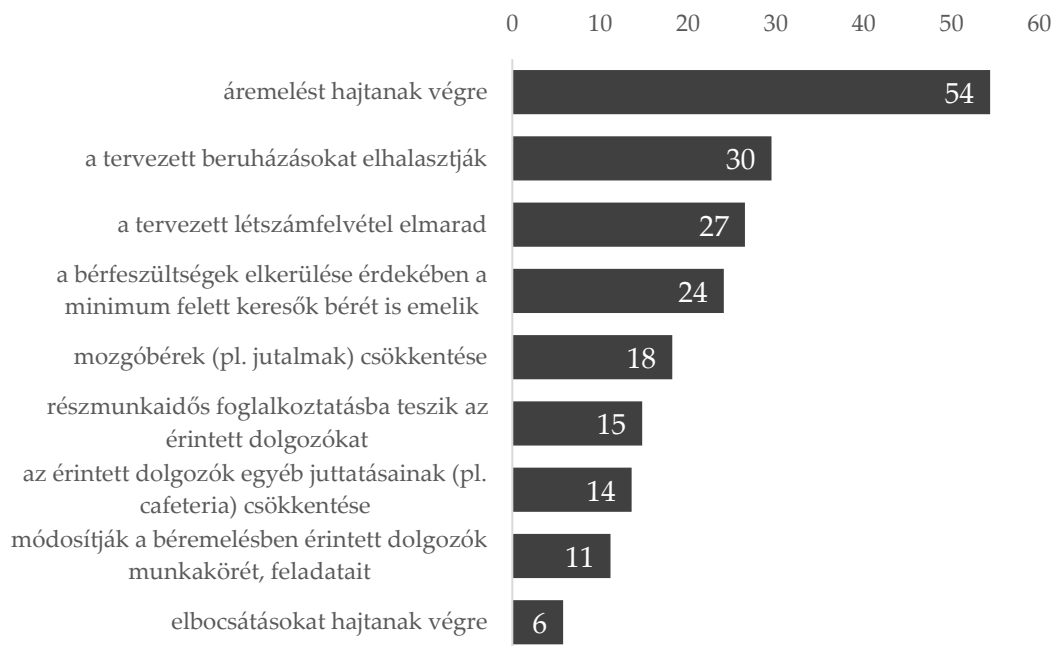
kötődően. Azon vállalkozások aránya, amelyek az érintett dolgozók béren kívüli juttatásainak vagy mozgóbérének csökkentése mellett döntöttek a minimálbér emelésének hatására, 20%.

A vállalatméret növekedésével csökken az egyes eszközök alkalmazásának gyakorisága. Az áremelés minden létszámkategóriában jellemző reakció, a kisebb cégek azonban ezen túl minden felsorolt eszközt nagyobb arányban alkalmaznak, míg a nagyobb cégek elsősorban a minimum felett keresők bérének emelésével a bérfeszültségek elkerülésére törekedtek.

---

¹. Az elemzésben a minimálbéremelésre adott reakciók esetében a regisztrált vállalkozások számának szempontjából súlyoztunk, a minta így reprezentatív a regisztrált vállalkozások ágazat és létszámkategória szerinti megoszlására vonatkozóan. A bérváltozásokra vonatkozó kérdések esetében a válaszoló vállalatok mintája a bruttó hozzáadott értékhez való hozzájárulás szempontjából tekinthető reprezentatívnak, a régiók és a foglalkoztatottak száma szerint.

1. ábra: Azon vállalkozások aránya, amelyeknél a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelése nyomán sor került / sor fog kerülni a felsorolt lépésekre 2022-ben, százalék, N=1746–1860

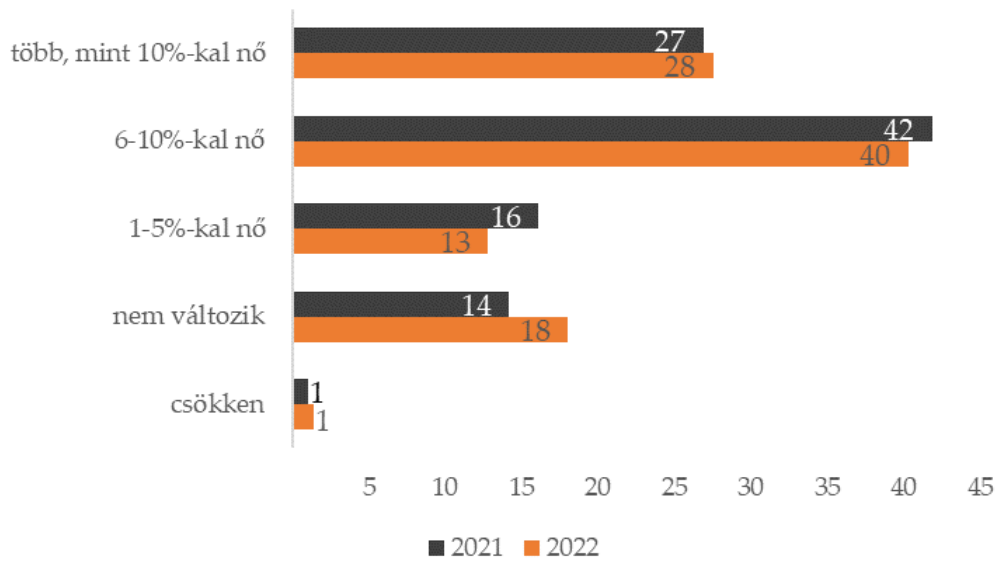
Forrás: GVI 2022

Megjegyzés: A válaszadók több választ is megjelölhettek.

Az egyes gazdasági ágazatok közül a béremelések hatására a felsorolt eszközöket az ipari és a kereskedelmi cégek alkalmazzák a legnagyobb arányban. Így a tervezett létszámfelvételek és a beruházások elhalasztása ebben a két ágazatban, a mozgóbérek és juttatások csökkentése és a részmunkaidős foglalkoztatás a kereskedelemben, a minimum felett keresők béreinek emelése és az elbocsátási tervek pedig az iparban a jellemzőek leginkább. A minimálbér emelés hatására az árakat az ipari, az építőipari és a kereskedelmi cégek 65–65%-a, míg a gazdasági szolgáltatók 49%-a emelte.

A bérváltozásokat vizsgálva látható, hogy 2021-ben a vállalkozások nagy többségénél (85%) nőttek a bérek, és a béremelések mértéke a vállalkozások többségénél az éves inflációt meghaladó mértékű volt. 2022-ben a cégek 81%-a jelezte, hogy béremelést hajt végre, míg 18%-uk nem tervez változtatni a béreken, 1%-uk pedig csökkenésre számít. Amellett, hogy a béremelést tervező cégek aránya alacsonyabb 2022-ben, a vállalkozások várakozásai a béremelés mértékével kapcsolatban is némileg elmaradnak a 2021-ben megvalósultakhoz képest: a cégek 13%-a 1–5%-os, 40%-uk 6–10%-os, míg 28%-uk 10% feletti béremelést vezet be.

2. ábra: Bruttó bérek változása 2021-ben és 2022-ben, százalék, N₂₀₂₁=1921, N₂₀₂₂=1699

Forrás: GVI 2022

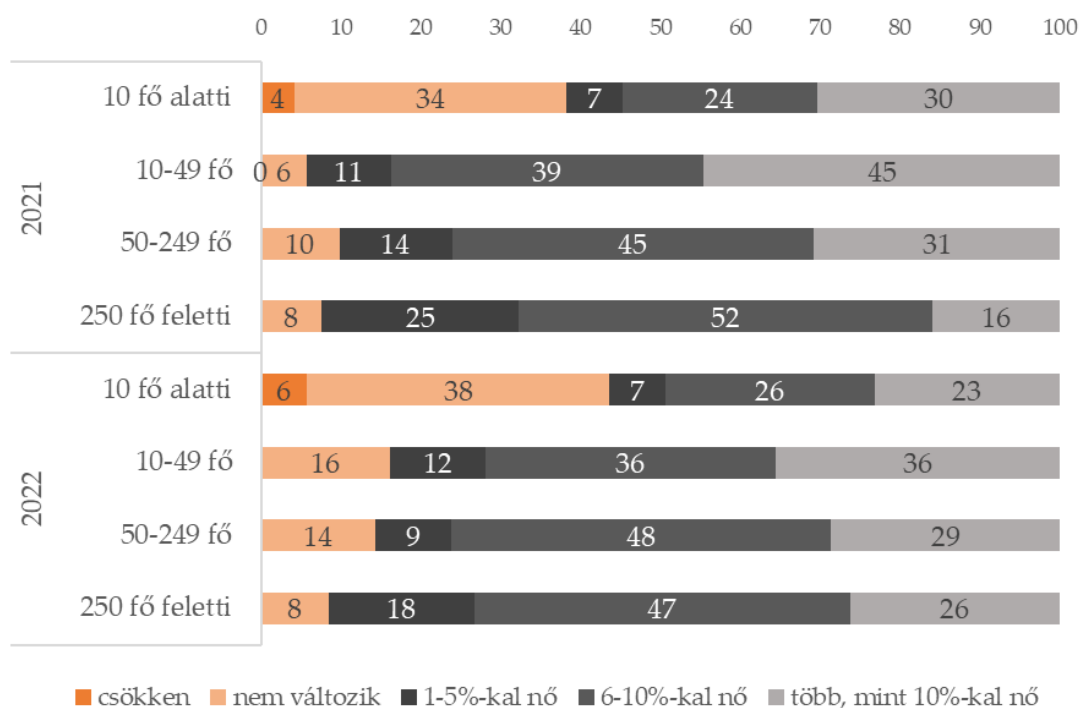
A vállalatméret növekedésével nő azoknak a cégeknek az aránya, amelyek 2021-ben bért emeltek, illetve 2022-ben béremelést hajtanak végre. Bércsökkenés 2021-ben kizárólag a 10 fő alatti cégeknél fordult elő, és 2022-ben is csak ezen cégek számolnak csökkenéssel. Ugyanakkor a 250 fő feletti cégek kivételével minden létszámkategóriára jellemző, hogy azoknak az aránya, akik nem terveznek változtatni a béreken idén magasabb, mint 2021-ben.

Az egyes gazdasági ágazatok közül a szolgáltatások területén működő

vállalkozások között a legalacsonyabb (74%), az ipari cégek körében pedig a legmagasabb (89%) a béremelést végrehajtó és tervező vállalkozások aránya. A szolgáltató cégek várakozásai ugyanakkor a tavalyinál optimistábbnak mondhatóak: körükben a legmagasabb a 2022-ben 10% feletti béremelést bevezetők aránya (32%). Az építőipari cégek 81%-a, a kereskedelmi cégeknek pedig 78%-a emel béreket 2022-ben. A vizsgált ágazatokban a béremelést tervezők többsége 6–10%-os emelést hajt végre 2022-ben

3. ábra: Bruttó bérek változása 2021-ben és 2022-ben létszámkategóriánként, százalék,

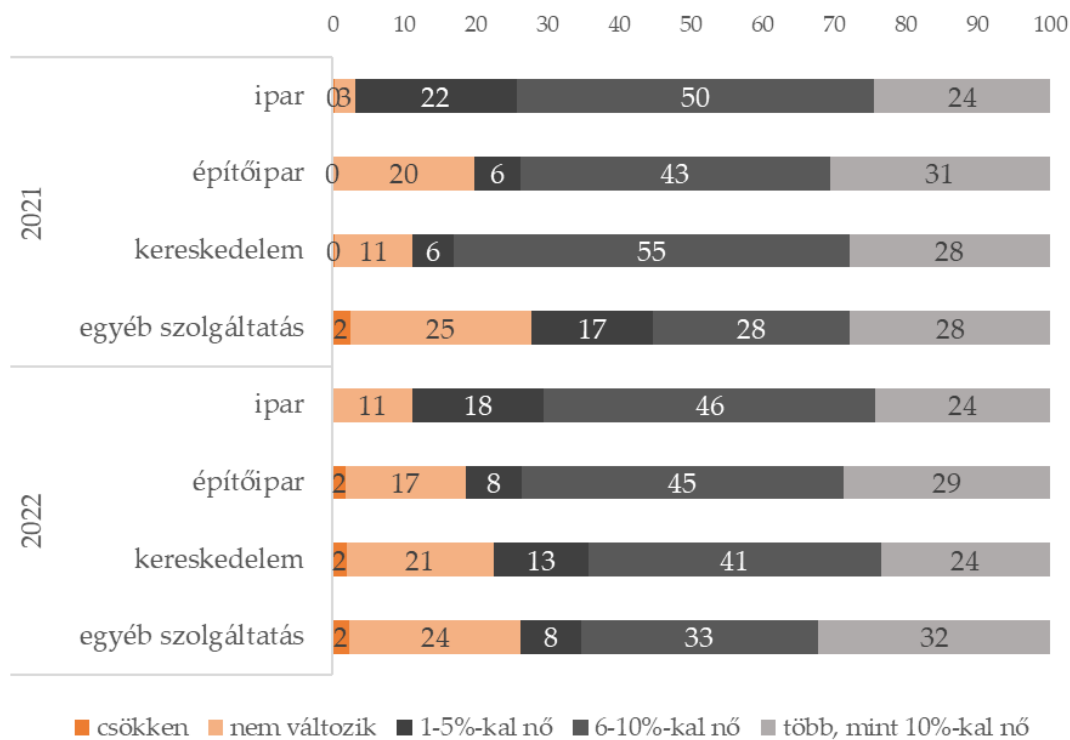
$N_{2021}=1921, N_{2022}=1699$

Forrás: GVI 2022

4. ábra: Bruttó bérek változása 2021-ben és 2022-ben ágazonként, százalék, $N_{2021}=1920,$

$N_{2022}=1698$

Forrás: GVI 2022

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozósi időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(július)	5,4%	5,4%	5,3%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(július)	49,3	49,2	52,0
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(július)	88,6	80,3	92,2
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(július)	102,9		104,0
USA	Munkanélküliségi ráta	(július)	3,5%	3,6%	3,6%
	CB fogyasztói bizalmi index	(július)	95,7	97,2	98,4
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(július)	52,2	52,3	52,7
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(július)	49,0	50,4	50,2

¹ <https://www.ifo.de/en/survey/ifo-business-climate-index>

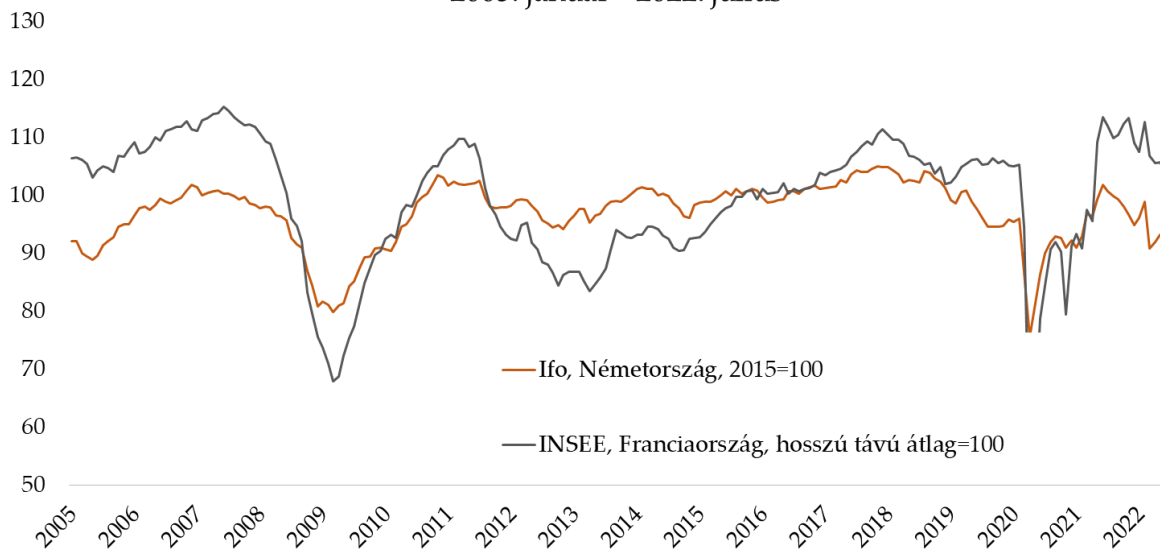
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

További adatok forrása: <https://www.bloomberg.com/markets/economic-calendar>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke csökkent június képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest szintén csökkent, és elmaradt a várakozásoktól. A munkanélküliségi ráta kis mértékben nőtt. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke csökkent az előző hónaphoz képest, és rosszabbul teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke szintén csökkent a júniuséhoz viszonyítva. A munkanélküliségi ráta kis mértékben javult az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke csökkent június képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján, 2005. január - 2022. július

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI
1065 Budapest, Lázár utca 10.
Tel: 1/235-05-84
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Széll Krisztián elemző, GVI
Nábelek Fruzsina ügyvezető, GVI
Tóth Katalin elemző, GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina
ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:
MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2022. július, Budapest,
2022-08-12